

РЕЦЕНЗІЯ

професора кафедри нормальної і патологічної морфології та судової ветеринарії, доктора ветеринарних наук, професора СКРИПКИ Марини Вікторівни на дисертацію КУСТУРОВА Володимира Борисовича на тему: «Поширення, діагностика, клінічний прояв та лікування токсоплазмозу у собак і котів в умовах Одеського регіону», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина»

Актуальність теми. Найпростіший паразит *Toxoplasma gondii* є зоонозним паразитом, який може передаватися від тварин до людини. Котячі, включно з домашніми котами, є остаточними господарями, які можуть виділяти ооцисти разом із фекаліями. Крім випадкового перорального вживання їжі або води, зараженої ооцистами, зараження людей може відбуватись через споживання м'яса або інших продуктів тваринного походження, які містять *T. gondii* на різних стадіях розвитку. Оскільки сільськогосподарські тварини є прямим джерелом інвазії для людей, а також можливим резервуаром паразита, важливо контролювати наявність збудника *T. Gondii* у худоби. Крім того, токсоплазмоз може спричинити значні економічні збитки в регіонах, де розведення та вирощування дрібної рогатої худоби поставлено на промислову основу.

Виходячи з вище зазначеного тема дисертаційної роботи Кустурова В. Б. «Поширення, діагностика, клінічний прояв та лікування токсоплазмозу у собак і котів в умовах Одеського регіону» є актуальною і потребує уваги наукової спільноти та фахівців в умовах виробництва.

Зв'язок теми дисертації з державними чи галузевими науковими програмами, планами, темами. Представлена дисертація є частиною науково-дослідних тематик кафедри фізіології, патофізіології та біохімії Одеського державного аграрного університету «Вивчення фізіолого-біохімічних аспектів та імунного статусу у тварин і птиці в умовах господарств Півдня України» № держреєстрації 0118U001665 (впродовж 2018-2022 років), «Механізми імунної відповіді у домашніх всеїдних в різні періоди онтогенезу» № держреєстрації 0121U110932, (впродовж 2021-2025 років).

Наукова новизна одержаних результатів полягає у встановленні поширеності токсоплазмозу тварин та джерела зараження котів і собак, а також розробці науково обґрунтованих методів його лікування. Зокрема вперше проведені моніторингові дослідження токсоплазмозу у собак і котів та отримано нові дані щодо поширення збудника у тварин в Одеській області.

Отримано нові дані щодо виявлення *T. gondii* зразках м'язів овець та великої рогатої худоби. Вперше для діагностики токсоплазмозу тварин запропонована модель, яка дозволяє швидко і з великою точністю посмертно (після забою) встановити серопозитивність м'ясних туш, знизити витрати на матеріали та реактиви, а також попередити зараження людини.

Вперше досліджено особливості клінічного прояву серопозитивних на токсоплазмоз собак та котів і діагностовано основні імунологічні та біохімічні зміни в крові.

Розроблено унікальну схему лікування собак за токсоплазмозу із проведенням трикратної процедури плазмаферезу з використанням апарату АПФ-1 «Гемофер». За хронічного перебігу токсоплазмозу запропоновано препарат «Трифузол».

Наукову новизну виконаної роботи підтверджено деклараційним патентом України на корисну модель: «Спосіб посмертної (післязабійної) діагностики токсоплазмозу у тварин».

Дисертаційна робота Кустурова В. Б. за темою «Поширення, діагностика, клінічний прояв та лікування токсоплазмозу у собак і котів в умовах Одеського регіону» є завершеною науковою працею, виконаною відповідно до поставленої мети та завдань. Одержані результати є високоінформативними та достовірними, оскільки отримані в наслідок проведення дослідів на достатній кількості матеріалу з використанням адекватних методів досліджень. Всі експериментальні дані були статистично опрацьовані.

Висновки та основні положення є науково обґрунтованими, базуються на фактичних даних і свідчать про високу фахову обізнаність автора в досліджуваній тематиці, вказують на вміння розкриття та логічного узагальнення суті поставленої проблеми.

Повнота викладення основних положень дисертації в опублікованих працях. За матеріалами дисертаційної роботи опубліковано 11 наукових праць, з них: 5 у наукових фахових виданнях України, 2 у наукових фахових виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз даних, 3 у збірниках матеріалів і тез конференцій, 1 методичні рекомендації, 1 патент.

Дисертаційна робота Кустурова В. Б. написана державною мовою, і відповідає вимогам МОН України, щодо дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 211 «Ветеринарна медицина».

Застосування адекватних методів дослідження дозволило отримати нові дані щодо поширеності *T. Gondii* в Україні і, зокрема, в Одеському

регіоні. Виявлені специфічні імуноглобуліни G у сироватці крові продуктивних тварин, котів та собак. На підставі результатів експериментально-клінічних досліджень встановлено, що клінічні ознаки токсоплазмозу у 39,7 % собак характеризуються ураженнями шкіри. Аналіз показників імунограми сер опозитивних котів та собак показали суттєве зниження фагоцитарної активності нейтрофілів у позитивних до токсоплазмозу собак, зниження регуляторних популяцій Т-лімфоцитів, а саме Т-супресорних (цитотоксичних) лімфоцитів у 2,9 рази, а Т-хелперних в 1,7 рази у собак, які за результатами серологічного дослідження виявились позитивно реагуючими до збудника токсоплазмозу, ніж у негативно реагуючих. Абсолютна кількість лейкоцитів у безпритульних позитивних до токсоплазмозу котів в 1,6 рази нижче, ніж у домашніх серонегативних котів, а також у 2,6 рази нижче, ніж у домашніх сер опозитивних котів. Отримано нові дані щодо виявлення *T. Gondii* у зразках туш великої рогатої худоби та овець залежно від групи м'язів та органів.

Запропоновано схему профілактики токсоплазмозу у котів, яка включає необхідні заходи, які направлені на поступове зменшення поширеності збудника в навколишньому середовищі. Запропоновано протокол лікування токсоплазмозу собак та котів із врахуванням особливостей клінічного прояву, імунофізіологічного стану та біохімічного профілю.

Незважаючи на наукову теоретичну і практичну значимість досліджень, є деякі запитання та зауваження які потребують пояснення.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності. Перевірку на наявність (відсутність) у дисертації академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації було здійснено відповідальною особою відділу аспірантури та докторантури, а здобувачу надано звіт про перевірку рукопису дисертації. У представленій на рецензування роботі Кустурова В. Б. порушень академічної доброчесності не встановлено.

Зауваження:

1. На мій погляд у розділі 2.1. «Вибір напрямів досліджень, загальна методика та методи досліджень» не потрібно проводити аналіз літературних джерел за обраної теми, цей матеріал потрібно перенести в розділи «Огляд літератури» або «Аналіз та узагальнення результатів дослідження». *Етап I. Дослідження поширення Toxoplasma gondii залежно від виду тварин, сезону року та способу утримання.*
2. Доцільно внести коригування у назву таблиці 2.1. «Розподіл собак та котів для серологічного дослідження залежно від виду та з врахуванням сезону», відсутня методика дослідження, не зазначено сезонність. Бажано зазначити

в матеріалах і методах латинська назви котів, собак.

3. Рекомендуємо зазначити якими методами досліджень вивчали поширеність збудника токсоплазмозу у великої рогатої худоби, бажано було в таблиці 2.2 зазначити показники по окремим породам (червона степова та голштинська) великої рогатої худоби. *Етап II. Дослідження м'ясних туш великої та дрібної рогатої худоби та фекалій котів на наявність збудника Toxoplasma gondii.*
4. Було б доцільно зазначити, які саме флотаційні та серологічні методи було застосовано в роботі, адже це саме той розділ де мають бути зазначені методики, назви тест-систем і інших реактивів і обладнання, на якому здійснювалось дослідження. *Етап IV. Дослідження клітинної і гуморальної ланки імунітету у собак та котів за токсоплазмозу.*
5. На мій погляд потрібно зазначити чи розрахована тест-система фірми «Хема» (Україна) на дослідження біологічного матеріалу від тварин; надати опис методики дослідження. *Етап V. Дослідження терапевтичних методів при лікуванні токсоплазмозу у собак та котів.*
6. Рекомендуємо розділ 2.2. «Аналітичні дослідження» бажано доопрацювати, частину інформації перенести в розділи «Огляд літератури», частково до опису етапів дослідження. Розділ 2.1. Вибір напрямів досліджень, загальна методика та методи досліджень» на мій погляд потрібно доповнити інформацією щодо програмного забезпечення, яке було використане при статистичній обробці даних.
7. В розділі 3. Результати власних досліджень частину матеріалу потрібно спрямувати в розділ «Матеріали та методи дослідження», деяку інформацію в розділ «Аналіз та узагальнення результатів дослідження». Бажано провести корегування назв окремих підрозділів. Потрібно звернути увагу на будову речень, орфографічні та стилістичні помилки, русизми, оформлення таблиць. По тексту зустрічаються не вдалі вирази.
8. Бажано було провести дослідження рівня білірубіну в сироватці крові.
9. Вважаю за доцільне зазначити збудників, яких паразитарних захворювань було виявлено копрологічним методом дослідження.

Питання:

1. Коли Ви кажете про Одеський регіон, яка саме територія – місто, район були дослідженні?

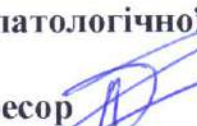
2. З використанням якої тест-системи проводились серологічні дослідження і що робили у випадку отримання сумнівного результату?

3. Які саме м'язи досліджували і який метод дослідження було застосовано?

4. За результатами копрологічних досліджень збудників яких паразитарних захворювань було виявлено?

Загальний висновок. Дисертація на тему: «Поширення, діагностика, клінічний прояв та лікування токсоплазмозу у собак і котів в умовах Одеського регіону», представлена на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор КУСТУРОВ Володимир Борисович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина», галузі знань 21 «Ветеринарна медицина».

РЕЦЕНЗЕНТ:

професор кафедри нормальної і патологічної морфології та
судової ветеринарії ОДАУ,
доктор ветеринарних наук, професор  М. В. Скрипка

підпис доктора ветеринарних наук, професора
Скрипки М. В., засвідчую:
учений секретар ОДАУ,
кандидат хімічних наук, доцент  О. Г. Песарогло

